

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
Факультет української філології
Кафедра української мови та методики її навчання

СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРНА МОВА

Навчально-методичний посібник для студентів-філологів
напряму підготовки 6.020303 Філологія. Українська мова і література

Умань
2017

Навчально-методичний посібник із сучасної української літературної мови обговорено на засіданні кафедри української мови та методики її навчання (протокол № 1 від 29 серпня 2017 року) та рекомендовано до друку вченою радою факультету української філології Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (протокол № 1 від 21 вересня 2017 року)

Рецензенти:

В. О. Коваль, доктор педагогічних наук, професор;

І. І. Коломієць, кандидат філологічних наук, доцент;

О. А. Молодичук, кандидат філологічних наук, доцент

Сучасна українська літературна мова : навчально-методичний посібник для студентів-філологів напряму підготовки 6.020303 Філологія. Українська мова і література / уклад. **І. С. Гонца**, **В. В. Розгон**. – Умань : ВПЦ “Візаві”, 2017. – 144 с.

У навчально-методичному посібнику із сучасної української літературної мови для студентів-філологів денної та заочної форм навчання напряму підготовки 6.020303 Філологія. Українська мова і література запропоновано плани і завдання до практичних занять, для самостійної роботи та самоперевірки, список базової та допоміжної літератури, необхідні для ґрунтовного вивчення дисципліни та фахової підготовки майбутніх учителів-філологів

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Мета навчальної дисципліни передбачає систематизований виклад питань з таких розділів мовознавчої науки, як фонетика, фонологія, орфоепія, графіка, орфографія, лексикологія, фразеологія, морфеміка, дериватологія та морфологія, а також основних відомостей про історію та походження української мови, її діалектне членування та стилістичну диференціацію.

Завдання дисципліни: систематизувати, узагальнити та поглибити теоретичні знання з фонетики, фонології, орфоепії, графіки й орфографії, лексикології, фразеології, морфеміки, словотвору, іменника; формувати вміння самостійно опрацьовувати спеціальну і додаткову літературу, аналізувати, порівнювати мовні явища, робити висновки, наводити приклади, оформляти результати дослідження мовного матеріалу чи наукової літератури у вигляді усних повідомлень, письмових робіт; сформувати навички фонетичного, орфографічного аналізу слова і тексту, лексикологічного, морфемного, словотворчого розборів, морфологічного аналізу іменника.

У результаті вивчення дисципліни студент повинен **знати:** визначення основних понять фонетики, фонології, орфоепії, графіки, орфографії; особливості фонетичних явищ у системі голосних та приголосних звуків (фонем); правила запису слова і тексту фонематичною та фонетичною транскрипціями; правила написання й вимови слів та їх частин; основні ознаки й закономірності морфеміки та дериватології української мови; національно-мовні проблеми на сучасному етапі; історію походження української мови, її діалектне членування та стилістичну диференціацію.

Студент повинен **уміти:** формулювати основні правила фонетики, фонології, орфоепії, графіки, орфографії; характеризувати звуки за їх артикуляційно-акустичними ознаками; визначати, аналізувати та диференціювати фонетичні явища в системі голосних та приголосних звуків і фонем; виконувати фонетичний, морфемний, словотвірний та морфологічний розбори слів; робити висновки та узагальнення.

ЗМІСТ

ЗАГАЛЬНІ

ПОЛОЖЕННЯ	3
ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ “СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРНА МОВА”	4
СТРУКТУРА ЗАЛІКОВОГО КРЕДИТУ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	11
ТЕМАТИКА ТА ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ	14
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I–II. ВСТУП. ФОНЕТИЧНА СИСТЕМА СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ	14
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 1. Артикуляційно-акустична характеристика голосних і приголосних фонем (звуків)	14
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 2. Артикуляційно-акустична характеристика голосних і приголосних фонем (звуків)	17
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 3. Позиційні та історичні чергування голосних фонем (звуків)	22
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 4. Історичні чергування голосних та приголосних фонем (звуків)	28
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 5. Регресивна асиміляція приголосних звуків	37
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 6. Регресивна асиміляція приголосних звуків	43

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 7. Прогресивна асиміляція. Дисиміляційні зміни приголосних у сучасній українській мові.....	49
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 8. Склад як найменша сегментна одиниця мовленнєвого потоку. Складоподіл. Наголос.....	52
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 9. Контрольна робота.....	55
ЗАВДАННЯ ПІДСУМКОВОГО ТЕСТОВОГО МОДУЛЯ.....	58
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III. ЛЕКСИКОЛОГІЯ ТА ФРАЗЕОЛОГІЯ.....	75
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 1. Лексикологія як мовознавча дисципліна. Системні зв'язки в лексиці.....	75
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 2. Генезис та стилістичний розподіл лексичного складу сучасної української мови.....	78
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 3. Фразеологія. Лексикографія.....	81
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ IV. МОРФЕМІКА ТА ДЕРИВАЦІЯ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ.....	85
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 4–5. Морфемна будова слова. Функціонування морфем у сучасній українській літературній мові. морфемний аналіз.....	85
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 6–7. Дери́вація. Способи словотворення.....	88

ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 8. Словотвірні ознаки основних частин мови. Словотвірний аналіз.....	90
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ V. ГРАМАТИКА. ІМЕННИК ЯК ЧАСТИНА МОВИ.....	94
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 9. Граматика. Іменник. Лексико-граматичні категорії іменника.....	94
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 10. Граматична категорія роду та числа іменників.....	97
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 11. Граматична категорія відмінку іменників.....	99
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 12. Система відмінювання іменників.....	101
ПРАКТИЧНЕ ЗАНЯТТЯ № 13. Система відмінювання іменників.....	103
ЗАВДАННЯ ПІДСУМКОВОГО ТЕСТОВОГО МОДУЛЯ.....	105
КОНТРОЛЬНА РОБОТА.....	123
ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ.....	126
ІНДИВІДУАЛЬНІ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНІ ЗАВДАННЯ.....	128
МЕТОДИ КОНТРОЛЮ.....	131
КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ.....	131

**РОЗПОДІЛ БАЛІВ ОЦІНЮВАННЯ УСПІШНОСТІ СТУДЕНТІВ З
НАВЧАЛЬНОЇ**

ДИСЦИПЛІНИ.....132

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНІЛЬНА ТА

ЄКТС.....133

ЛІТЕРАТУРА.....134